

aktualizáciu žánru – panegyriky. Záverom konštatuje, že smútočná reč Michnaia sa dá vnímať aj ako oslava humanitného vzdelania.

Posledná kapitola monografie ponúka pohľad Eriky Brtáňovej na kazateľskú činnosť Jána Kollára s upriamením pozornosti na jeho dvojzväzkovú zbierku kázni *Nedělní, svátečné i příležitostné kázně a řeči k napomožení pobozné národnosti*. J. Kollára autorka predstavuje postupne ako spisovateľa, učiteľa, vzdelávajúceho kazateľa, sociálneho mysliteľa a vynikajúceho rečníka. Osobitnú pozornosť venuje Kollárovej pozitívnej reflexii židovského etnika vo vianočnej kázni, v ktorej upozorňuje, že kresťania často zabúdajú na pôvod Spasiteľa, teda na fakt, že Spasiteľ sa narodil spomedzi Izraelitov. Záverom autorka konštatuje, že Kollárova kázňová próza výrazne napomáha porozumieť jeho osobnosti.

Publikácia významne obohacuje súčasný výskum staršej literatúry, keďže sa venuje žánru, ktorý bol dlhodobo prehliadaný. Je nepopierateľné, že hlavná hodnota skúmania starších diel či dokumentov tkvie v ich sprístupnení, keďže mnohé z nich sú dnešným čitateľom neprístupné. Aj z tohto dôvodu treba pozitívne hodnotiť dopĺňanie jednotlivých kapitol ukážkami pôvodných textov.

Monografia predstavuje ucelené dielo, v ktorom sa na kázeň pozerajú autori jeho štrnástich kapitol z teologického, literárnohistorického i lingvistického hľadiska; prínosné je, že autori neprehliadajú ani dobové súvislosti, preto má predmetná publikácia vysokú výpovednú hodnotu aj v náboženskej či politickej oblasti.

Gabriela Tobiašová

ČECHOVÁ, Mariana. *Andersencia*.

Praha: Verbum, 2019. ISBN 978-80-87800-59-1.

Šťastný koniec a s tým spojený optimizmus tvoria archetypálnu súčasť rozprávky – predovšetkým tej klasickej. Uvedené archetypálne

atribúty tradičnej rozprávky sa však postupne začali narúšať a do textov sa začlenili vážnejšie témy, ako napríklad drogová závislosť, sexualita, rasová neznášanlivosť či šikanovanie, ktoré boli primárne zobrazované najmä v literatúre adresovanej dospelému recipientovi. Do príbehov sa vkomponoval aj motív smrti, čím sa narušil tradičný záver v podobe výhry dobra nad zlom. Danú tragickosť v tvorbe pre deti a mladých dospelých musela a stále musí reflektovať (aj) literárna veda, čo fundovane kompenzuje monografia Mariany Čechovej *Andersencia*.

Už v 19. storočí dánsky priekopník autorskej rozprávky Hans Christian Andersen tematizoval vo svojich rozprávkach také motívy ako úzkosť, starosť, osamelosť, ľahostajnosť, strach či smrť. Práve na tieto existenciály v textoch spomenutého autora sa precízne zameriava M. Čechová vo svojej monografii. Výskumnú vzorku tvorí intencionálne výberový súbor umeleckých textov – šesť Andersenových rozprávok s existenciálnymi motívmi: *Malá morská panna*, *Smrek*, *Sedmokráska*, *Dievčatko so zápalkami*, *Statočný cínový vojačik* a *Ropucha*, ktoré sa skúmajú podrobnou kvalitatívnou obsahovou analýzou a interpretáciou.

Práca je rozdelená do troch kapitol, v prvej sa reliabilne vymedzujú metodologicko-koncepcné východiská, autorka nadväzuje na semioticko-komunikačnú platformu tzv. nitrianskej interpretačnej školy. Pri interpretácii rozprávok funkčne vychádza najmä z existenciálnej filozofie Martina Heideggera, jej cieľom je charakterizovať u H. Ch. Andersena obraz pobytu (Dasein). Druhá kapitola je vstupom do poetiky Andersenových rozprávok, čo slúži ako východisko pre tretiu kapitolu monografie. Tú tvoria originálne interpretačné sondy do spomínaných šiestich rozprávok, autorka ich podrobuje dôslednej interpretácii s cieľom postrehnúť obraz ľudskej existencie cez kvalitu existenciálneho výrazu. Objasňuje

sa tak Andersenova stratégia tvorenia príbehu, ktorá má potenciál vyvolať u čitateľa intenzívny katarzný účinok. Prostredníctvom existenciálov, konštitutívnych determinantov ľudského pobytu, autorka smeruje predovšetkým pod povrch postáv a prostredia uvedeníh rozprávok, čo synekdochicky prispieva ku charakteristike celkovej poetiky H. Ch. Andersena.

Publikácia je určená najmä vedeckej komunite, ale tretia kapitola môže byť prínosná aj pre učiteľov (a študentov – budúcich učiteľov), ktorí chcú v edukačnom procese pracovať s Andersenovými príbehmi. Prostredníctvom danej kapitoly môžu hlbšie porozumieť a preniknúť do jeho textov, a tým efektívnejšie analyzovať a interpretovať text so žiakmi. Autorka predostiera čitateľovi Andersenov model sveta v jeho existenciálnych polohách, približuje výrazové univerzálie jeho rozprávok.

Vedecká monografia M. Čechovej, ktorá je výstupom grantového projektu VEGA č. 1/0426/17 *Ikonizácia utrpenia a jeho zmyslu v slovesnom, umeleckom a kultúrnom obraze (Intersemiotická, interdisciplinárna a medzikultúrna rekognoskácia)*, minuciózne poodhaľuje existenciálnu esenciu Andersenových rozprávok.

Dávid Dziak

DAROVEC, Peter. *On, Pišťanek.*

Bratislava: Literárne informačné centrum, 2020. ISBN 978-80-8119-125-1.

Peter Darovec, vysokoškolský pedagóg z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, je kultúrnej i odbornej verejnosti na Slovensku známy predovšetkým ako autor vedeckých monografií, množstva literárnokritických textov, ale aj ako moderátor a účastník literárnych diskusií zameraných na slovenskú knižnú produkciu po roku 1989. Svoje profesijné zameranie naplno prejavil aj

vo svojej ostatnej monografii o tvorbe jedného z najvýznamnejších predstaviteľov slovenskej prózy prelomu 20. a 21. storočia Petra Pišťanka (1960 – 2015).

V úvodnej kapitole knihy P. Darovec avizuje, že z možných prístupov k Pišťankovmu dielu je jeho kniha „pokusom o ten najskromnejší. Taký, v ktorom bude prevažovať menej záväzný pohľad literárnokritický nad vážnym pohľadom historickým i teoretickým“ (s. 8). Súvisí to so širším okruhom publika, ktorému je dielo určené. Kniha nie je adresovaná nevyhnutne len akademikom, literárnovedne vzdelaným a podkutým čitateľom, ale aj ľudom pôsobiacim v rôznych iných oblastiach, ktorých primárne spája záujem o literatúru. Tomuto zámeru je prispôsobená i koncepcia knihy; autor jednotlivé interpretačné čítania zoradil, pokiaľ to bolo možné (v Pišťankovom prípade totiž často zohrával úlohu časový rozdiel medzi písaním a publikovaním textov), podľa chronologického poriadku, v akom boli diela vydávané, aby tak demonštroval premeny spisovateľovej poetiky.

Každá z ôsmich interpretačných kapitol má (úderný) názov charakterizujúci dané Pišťankovo dielo: prvá, venovaná románu *Rivers of Babylon*, sa volá *Kniha veľkej zmeny*, nasleduje *Kniha jemnosti a štýlu (Mladý Dônc)*, *Kniha ako pokračovanie knihy (Rivers of Babylon 2 alebo Drevená dedina)* atď. Nie všetky kapitoly sú ohraničené analýzou jedného diela, napríklad v kapitole s názvom *Knihy iné* sa P. Darovec venuje viacerým Pišťankovým dielam (*Roger Krowiak*, *Skazky o Vladovi* a i.)

Stratégia pútavých „sloganov“ sa týka aj názvu celej knihy, v ktorom autor využil pre Pišťankovu tvorbu typický „komický rečový ornament“ (s. 31) s príznačným využívaním ukazovacieho zámena „on“ – tak vzniklo vtipné pomenovanie monografie: *On, Pišťanek*. Za najvýznamnejšie Pišťankove diela P. Darovec považuje románovú trilógiu *Rivers of*